

Några synpunkter på Finlands läge.

Marskalk Mannerheim och Finlands tvenne misstag. — Den nationella romantiken blev ödesdiger. — Tvångsläge i ekonomiskt avseende. — Man måste räkna med en radikalisering av de finska folkmassorna. — Tanner och von Ribbentrops besök i Helsingfors. — Stark pessimism råder över hela linjen i Helsingfors.

Samtliga de finska politiker eller eljest framstående personligheter, som jag under mitt veckolånga Helsingforsbesök haft kontakt med, kännetecknades av utpräglad pessimism. Detta gäller Finlands såväl militära som ekonomiska och politiska läge. Jämsides härmed har man allmänt kommit till insikt om att ödesdigra misstag gjorts i det förflutna. Karakteristiskt är, att marskalk Mannerheim enligt uppgift från en honom närstående person pekat på två faktorer som särskilt ödesdigra. Den ena av dessa är den berömda dagorden, som ställde krav på Fjärr-Karelen uppgående i ett Stor-Finland. Det andra misstaget ligger enligt marskalkens uppfattning däri, att man inte sökte uppta fredsförhandlingar efter det att den finska offensiven avstannat i december 1941.

Den berömda dagorden måste ses mot bakgrunden av den nationella romantik, som blommat rikare i Finland än i något annat jämförbart land. I detta sammanhang har särskilt en av klausulerna i Dorpatfreden varit ödesdiger. Detta fördrag, som genomfördes under en utpräglad rysk svaghetsperiod, bestämde nämligen, att Fjärr-Karelen skulle åtnjuta viss autonomi samt medgav Finland rättighet att utöva kontroll häröver. I och med att Sovjetunionen började övervinna sin svaghet blev bestämmelsen givetvis en illusion, och de framställningar i saken, som under decenniet närmast efter första världskriget gjordes av finska regeringen, blevo resultatlösa. För Finland självt blev bestämmelsen emellertid ödesdiger, ty den gav en juridisk anstrykning åt den agitation mot Sovjetryssland, som bedrevs av kretsar sådana som Akateemin Karjalan Seura. Inrikespolitiskt spelade detta förbund, som fostrat flera generationer finskspråkiga akademiker, en beaktansvärd och numera i sina konsekvenser ödesdiger roll. Vad beträffar undertecknandet av den ominösa dagorden säges det att marskalken tagits med överrumpling av en av sina finska generaler.

det förlorade kriget katastrofalt. De in-
nelliggande lagren av kol, smörjolja,
kemikalier och för jordbruket nödvändiga
konstgödningsämnen äro nämligen mini-
mala. Över huvud taget är läget så an-
strängt, att även minsta tuva kan stjälpa
det tunga lasset.

Man måste nog räkna med att folk-
massorna under händelsernas tryck
i viss utsträckning komma att radikali-
seras. Arbetslöshet eller tvångsinsats i
skogsarbete är givetvis inte en lockelse
för en demobiliserad armé, som inte
längre står under krigslagarna. Det an-
strängda sociala läget framgår tydligt i
Helsingfors, i vars arbetarkvarter man
ser beklämmande synen av verklig nöd.
En uppluckring av folkmoralen har gi-
vetvis också följt i krigets spår. Över-
fall och stölder äro sålunda mycket all-
männa. Det händer till och med, att
mödrar lämnat sina barn i vagn under
ett butiksbesök och vid återkomsten fun-
nit att man stulit babys kläder. Sam-
tidigt är en stark inflation i det fördolda
under uppmarsch. Det bristande förtro-
endet för valutan framgår därav att riks-
svensken överlöpes med anbud att sälja
svenska pengar mot en kurs av ett öre
lika med en finsk mark.

Vid en vapenvila med Ryssland kom-
mer givetvis de vänsterextremis-
tiska elementen att kunna framträda med
större schwung. En intressant fingervis-
ning får man på denna punkt av radio-
stationen "Det fria Finland", som påstår
sig ligga på finsk botten men i själva
verket är i Ryssland. Även under Moskva-
förhandlingarna har denna radio som en

Det andra missataget — att man inte sökte fred efter den finska framryckningens uppbromsning i december 1941 — är ett av de mest ödesdigra i Finlands historia. Goda chanser för en uppgörelse på basis av status quo år 1939 hade säkerligen då förelagat, men nu valde man i stället att jaga efter stora finska chimärer. Man sörjde själv för att fiktionen om att Finland för sitt eget krig i försvars- och inte erövringssyfte torpederades. Den moraliska plattformen sjönk undan fötterna. När nu ryska trupper inom kort komma att ockupera finskt territorium, beror det på att man genom att snegla efter fördelar spelat bort sina efter vinterkriget otvivelaktigt mycket stora moraliska tillgångar.

Den otvivelaktiga pessimism, som råder på insiktsfullare finskt håll, har emellertid även andra bakgrunder. Fram till brytningen med Tyskland gick 92 proc. av den finska utrikeshandeln till den tyske bundsförvanten och de ockuperade länderna. Denna export kommer nu att stoppa.

Samtidigt lösgöras massor av arbetskraft vid arméns stundande demobilisering. För de många industriarbetarna väntar nu skogen som arbetsfält, då man inte kan räkna med att exportindustrin kan hållas i gång. Skulle sedan slutstriden mot Tyskland bli lång och det alltså dröjer innan vägarna mot väster åter öppnas, blir det inre läget i Finland efter

uppmuntran åt vänsterradikalerna inom Finland tagit grova ord i munnen mot finska statsledningen.

Finlands ansträngda ekonomiska och näringspolitiska läge ställer den under mars i år styrda kursen i en delvis annan dager. Man var då sex månader längre borta från freden, och tidsmomentet måste med hänsyn till bristen på förnödenheter tillmätas stor betydelse. Dessutom var Tyskland vid denna tidpunkt betydligt starkare, vilket ockupationen av Ungern tydligt visade. Slutligen var den inre stämningen i Finland, beroende på statsmakternas konsekventa mörkläggnings, inte mogen för en uppgörelse med Ryssland på de erbjudna hårda villkoren. Ett bevis härför är, att finska riksdagen nu i september, trots att marskalk Mannerheim satt in sin väldiga auktoritet för fredsörelsen, inte var enig. En tredjedel av riksdagens ledamöter röstade fortfarande mot freden.

Händelserna kring von Ribbentrops Helsingforsbesök förtjäna också en nägot annorlunda belysning än den gängse. Vid Karelska näset pågick en fruktansvärd rysk offensiv, som enligt säkra uppgifter kostade 15.000 finska soldater deras liv eller stridsduglighet. Vid denna tidpunkt krävde ryssarna kapitulation. Ribbentrop å andra sidan uppsatte kravet att Finland skulle underteckna en förbindelse att inte på egen hand söka separatfred med Ryssland. Om inte denna förbindelse underskrevs, ämnade

tyska riksregeringen spärra all hjälp till Finland.

Mycket under påtryckningar från den militära ledningen skrev president Ryti då under. Tyskarna lämnade ett antal stukas samt moderna pansarkanoner, och med stor möda kunde fronten stabiliseras.

Det hör till saken, att president Rytis skrivelse enligt finska konstitutionen var ogiltig, när den inte kontrasignerats. Men då presidenten i denna situation avhänt sig sin och landets handlingsfrihet, blev det också fullständigt logiskt att man vid första tillfälle måste återta den. Detta skedde i och med att president och regering vid första tillfälle avgingo. De särskilt här i Sverige starkt kritiserade Ryti och Tanner framstå sålunda i en väsentligt annorlunda dager. De handlade inte av tyskvänlighet utan därför att deras land var hårt klämt mellan tvenne stormakter.

Det är karakteristiskt, att Tanners ställning inrikespolitiskt fortfarande är lika stark som tidigare. Någon klyvning av det socialdemokratiska partiet kan man inte räkna med. Tanner håller fortfarande hela partiapparaten fast i sina händer.

Gunnar Müller.